

atferdssenteret AS

Årsmelding for Atferdssenteret 2004

Årsmelding for forskningsgruppen	2
Årsmelding for MST	10
Årsmelding for PMTO	14

Årsmelding for forskningsgruppen

Atferdssenteret skal gjennom å integrere forskning og praksis, utvikle tverrfaglig kunnskap og styrke kompetansen i arbeidet med å forebygge og intervensjon i forhold til alvorlige atferdsproblemer. Tiltaksforskningen har et særlig fokus på empirisk baserte program og metoder for behandling og forebygging av slike problem, samt for utvikling av sosial kompetanse og prososial atferd. Videre skal senteret gjennomføre og formidle forskning om utbredelse og utvikling av atferdsproblemer blant barn og unge. Forskningen skal være programbasert og forskergruppen skal samarbeide om gjennomføringen av programmet og enkeltprosjekter. Så langt det er hensiktsmessig skal forskningen være handlingsrelevant og bidra til langsiktig kunnskaps- og kompetanseoppbygging. Atferdssenteret skal ha en bred formidlingsprofil og bygge et nasjonalt og internasjonalt samarbeids- og kontaktnett.

Forskergruppen består av forskningsleder, to forskningskonsulenter og seks forskere:

Terje Ogden, forskningsleder
John Kjølbi, forskningskonsulent
Christine Bergerud, forskningskonsulent
Kristine Amlund Hagen, forsker
Per Holth, forsker
Harald Janson, forsker
Ane Nærde, forsker
Mari-Anne Sørli, forsker
Heidi Aase, forsker

Forskergruppen har vært under etablering i 2004. Cand. psychol Ane Nærde begynte 1. februar, dr. phil. Harald Janson 1. april, dr. psychol. Per Holth 1. mai og Ph.D. Kristine Amlund Hagen 1. oktober. Forskningskonsulent Christine Bergerud begynte 1. januar 2005. Heidi Aase har hatt permisjon fra 1. april og Mari-Anne Sørli har vært delvis sykemeldt i 2004.

Gjennom samarbeidsprosjektet med Marion Forgatch ved Oregon Social Learning Center er det også etablert et NIDA team som består av Eyvind Elgesem, Kristin Nordahl og Carl Ivar Holmen. Sammen med forskningskonsulentene utgjør disse Atferdssenterets logistikk team med ansvar for kvalitetssikring av datainnsamling og data management.

Hovedvekten har gjennom året vært lagt på planlegging og gjennomføring av forskningsprosjekter knyttet til vitenskaplig evaluering av metoder og program. Senterets forskergruppe har særlig profilert seg i forhold til evidensbaserte metoder, det vil si intervensjoner som i hovedtrekk er forhåndsdefinerte og som har en forskningsmessig basis. Forskningsprosjektene har delvis fokusert på behandlingsprogrammene Multisystemisk behandling og Parent Management Training, og delvis på beslektede program som gjennomføres i skolen (PALS), i institusjoner eller på kommunalt nivå (Lørenskog prosjektet). Forskningen fokuserer på hvordan program og metoder påvirker barn og ungdoms atferd og

livssituasjon, men også på forhold som bidrar til å fremme effektiv gjennomføring av tiltak (for eksempel 'readiness', implementeringskvalitet og behandlingsintegritet).

De fleste forskningsprosjektene planlegges og gjennomføres i nært samarbeid med senterets nasjonale implementeringsteam for barn og unge. Arbeidet med å etablere, kvalitetssikre og vedlikeholde programmene som senteret har valgt å satse på, er en felles utfordring for et samlet personale.

Forskergruppen har også engasjert seg i formidling av senterets program, metoder og forskningsresultater i norske og internasjonale fagmiljøer. Det arbeides kontinuerlig med å utvikle kriterier for vurdering av forskningens kvalitet og relevans, og for å implementere disse i forskningsprosjektene. Formidling og publisering av forskningsresultater skjer gjennom internasjonale tidsskrifter, konferanser og møter, men også gjennom variert kontakt med norske fagmiljøer.

Studiene som inngår i Forskningsenhetens portefølje har stort omfang og stiller store krav til datahåndtering. For å kunne mestre forskningsprosedyre og datahåndtering på tilstrekkelig høyt nivå, samorganiserte Forskningsenheten i 2004 sine forskningskonsulenter med medarbeiderne i gjesteprojektet PMTO Implementeringsstudien til et logistikkteam ("Logteamet"). Logteamet har fått veiledning fra Oregon Social Learning Center i å etablere velfungerende rutiner for datahåndtering. Logteamet har oppgaver knyttet til opplæring av terapeuter i forskningsprosedyre, design av instrumenter, opplæring av observasjonskodere, reliabilitetskontroll av kodere, entring, verifikasjon og ferdigstilling av data for analyse. I Logteamet arbeider også en gruppe på 18 timebetalte medarbeidere med koding og praktiske sider ved datahåndteringen. Denne delen av virksomheten er et prøveprosjekt som blir oppsummert våren 2005.

I 2004 var følgende forskningsprosjekter under arbeid ved Atferdssenteret:

Multisystemisk behandling, behandlingseffektstudien. Dette er en pre-post randomisert kontrollert evalueringsundersøkelse. Prosjektet er nå i sin avslutningsfase med utskrivning av evalueringsdata fra oppfølging 2 år etter inntak. Ansvarlig: Terje Ogden og Kristine Amlund Hagen. Prosjektet ble startet i 2000 og vil bli ferdig avrapportert i 2005.

Parent Management Training, behandlingseffektstudien. Dette er en pre-post randomisert kontrollert evalueringsundersøkelse med oppfølging etter 9 måneder. Prosjektet er under arbeid, og rekruttering av familier pågår. Til nå er det rekruttert 103 familier, og det foreligger avslutningsvurderinger etter terapiene for cirka 50 familier. Datainnsamling vil fortsatt pågå i 2005. Ansvarlig for evalueringen er Terje Ogden, Kristine Amlund Hagen og John Kjølbi. Videre er det knyttet en 50 % engasjementstilling til prosjektet med ansvar for pre og post utredning (assessment). Prosjektet startet i 2000 og avsluttes i 2007.

Cand. Psychol. Bent Storaa er knyttet til prosjektet gjennom et doktorgradsstipend med finansiering og veiledning fra R-BUP sør og øst.

Positiv atferd og støttende læringsmiljø i skolen (PALS).

Prosjektet har bestått i implementering og evaluering av en skoleomfattende intervensjonsmodell ved 4 skoler med barnetrinn og deres naboskoler. Det er samlet inn evalueringsdata fra samtlige skoler med lærere og elever som informanter. Sluttevalueringen ble gjennomført i mai 2004 og avrapporteres nå av Mari-Anne Sørli, Rolf Gjestad (engasjement) og Terje Ogden. Prosjektansvarlig: Anne Arnesen.

The Norwegian Implementation Study of PMTO. Prosjektet gjennomføres i samarbeid med Ph.d. Marion Forgatch, Ph.d. Dave DeGarmo, og Ph.d. Gerald Patterson (OSLC) og er finansiert av National Institute of Drug Abuse (NIDA). Prosjektet følger opplæringsprogrammene i PMTO og norske terapeuter bidrar med saker til en replikasjon av behandlingseffektstudien. Videre gjennomføres det en undersøkelse blant PMTO terapeutenes arbeidssteder og sammenlignbare fagmiljøer (agency studien). Den norske prosjektgruppen består av Terje Ogden, Kristine Amlund Hagen, John Kjøbli, Eyvind Elgesem (prosjektkoordinator), Kristin Nordahl og Carl Ivar Holmen. Prosjektet startet i 2002 og avsluttes i 2007.

Multisystemisk terapi med 'contingency management' og intensiv kvalitetssikring. Prosjektet representerer en forsterket innsats i hjemmebasert behandling av ungdom med rusproblemer og gjennomføres i samarbeid med Scott Henggeler og Ashli Sheidow ved Family Services Research Center. NIDA delfinansierer denne studien og en parallell studie er under arbeid i Connecticut, US. Den norske prosjektgruppen består av Per Holth, Terje Ogden og John Kjøbli. Prosjektet starter i august 2004 og gjennomføres i samarbeid med NIT for ungdom med Halvor Scheistrøen, Jarle Raknes og Bernadette Christensen.

BONDS prosjektet – en longitudinell studie av barns sosiale utvikling. Dette er en utviklingsstudie av prososial og antisosial utvikling hos barn. I 2004 er det utført et omfattende planleggings og kontaktetableringsarbeid med forskningsmiljøer i inn og utland. Det er søkt ekstern finansiering fra to program i Norges Forskningsråd. Prosjektforberedelsene omfatter valg av forskningsmodell og kartleggingsmetoder og utforming av prosedyrer for den praktiske gjennomføringen. Forskergruppen består av Harald Janson, Ane Nærde og Terje Ogden med oppstart mai 2004. Fra januar 2005 er forskningskonsulent Christine Berglund knyttet til prosjektet.

Lokalt samarbeid om barns sosiale læring og utvikling (Lørenskog prosjektet). Prosjektet dreier seg om implementering og evaluering av intervensjoner i norske kommuner for å forebygge og redusere atferdsproblemer blant barn. Prosjektet omfatter informasjon til foreldre, en rådgivnings- og konsultasjonsmodell, et program for sosial ferdighetsutvikling og utdanning av kommunalt ansatte PMTO terapeuter. Prosjektet startet i januar 2004 med Terje Christiansen som prosjektansvarlig. Prosjektet gjennomføres i Lørenskog kommune, der halvparten av kommunen deltar i implementeringen mens den andre

fungerer som sammenligningsgruppe. Opplæring av de involverte i barne- og ungdomstjenestene ble gjennomført høsten 2004, og det er gjennomført en basislinje kartlegging i alle skoler med barnetrinn i kommunen. Videre er en kartlegging av kommunens 'readiness' gjennomført blant ledere og mellomledere i barne- og ungdomstjenestene, inkludert skoler og barnehager.

Institusjonsbehandling av ungdom med alvorlige

atferdsproblemer. Dette prosjektet gjennomføres som et samarbeid mellom det norske Barne, ungdoms- og familiedirektoratet og Statens Institutionsstyrelse i Sverige. Ansvarlig for programutvikling og implementering er cand.psychol. Tore Andreassen, og 5 nye institusjoner er under etablering. Atferdssenteret skal gjennomføre den norske evalueringen av implementering og behandlingseffekt. Atferdssenteret har deltatt i planleggingen av samarbeidsprosjektet og utgjør også en faglig referansegruppe for prosjektlederen. En engasjementstilling er etablert for å gjennomføre evalueringsforskningen og denne vil bli besatt i 2005.

Artikler

Amlund-Hagen, K. & Myers, B. J. (2004). Hope, Social Support, And Behavioral Problems in At-Risk Children. *American Journal of Orthopsychiatry*. (in press).

Holth, P. (2004). On Terms: Punishment. (Submitted)

Holth, P. (2004). An operant analysis of 'joint attention'. (Submitted)

Holth, P. (2004). Kunsten at sætte mål. *Stof*, nr. 2, 2004.

Janson, H., & Olsson, U. (2004). A measure of agreement for interval or nominal multivariate observations by different sets of judges. *Educational and Psychological Measurement*, 64, 62-70.

Janson, H., & Squires, J. (2004). Parent-completed developmental screening in a Norwegian population sample: A comparison with U.S. normative data. *Acta Pædiatrica*, 93, 1525-1529.

Nærde, A., Røysamb, E., Tambs, K. (2004). Temperament in adults – reliability, stability, and factor structure of the EAS temperament survey. *Journal of Personality Assessment*, 82, 71-79.

Nærde, A., Røysamb, E., Mathiesen, K.S., Tambs, K. *Match and mismatch between mothers' and children's temperamental characteristics and maternal mental health*. Submitted.

Ogden, T. & Halliday-Boykins, C. (2004). Multisystemic treatment of antisocial adolescents in Norway. Replication of clinical outcomes outside of the U.S. *Child and Adolescent Mental Health*, 9, 77-83.

Ogden, T. (2004). En romsligere skole? *Tidsskriftet Bedre Skole*, nr. 4.

Sandahl, C., Birgersson, E., Janson, H., Sundlin, A., & Åkerlund, M. (2004). Performance-based personality tests in the assessment and selection of managers. *Organizational Theory and Practice: Scandinavian Journal of Organisational Psychology*, 15(1), 35-44.

Bøker

Ogden, T. (2004). *Kvalitetsskolen*. Oslo, Gyldendal Akadmisk Forlag

Ogden, T. (2004). *Social kompetence og adfærdsproblemer i skolen Kompetenceudviklende og problemløsende arbejdet i skolen*. København, Klims forlag.

Rapporter

Amlund-Hagen, K. (2004). *Stress, Emotion Regulation, Social Competence in High-Risk Children: Testing Moderator and Mediator Models via Structural Equation Modeling*. Rapport.

Holth, P. og Bye, E. (2004). *Evaluering av Ansvarlig Vertskapi Bergen 2000-2003*. SIRUS-rapport nr. 1/04. Oslo.

Redaktør/refereeoppgaver

Per Holth, medredaktør i European Journal of Behavior Analysis (EJOBA), i editorial board for Journal of Applied Behavior Analysis (JABA). Behavioral Interventions (BI) og The Behavior Analyst (tBA) og referee i Journal of the Experimental Analysis of Behavior (JEAB)

Harald Janson, referee i Educational and Psychological Measurement, Scandinavian Journal of Psychology, og Acta Pædiatrica [2 artikler]

Terje Ogden, referee: Scandinavian Journal of Educational Research, Scandinavian Journal of Psychology, Tidsskrift for Norsk Psykologforening.

Foredrag på konferanser

Per Holth

Holth, P. Atferdsanalyse og sosiale problemer: Rusforebygging. Innbudt foredrag ved Årsmøte for Norsk atferdsanalytisk forening. 6. mai, 2004

Ogden, T. og Holth, P. (2004) Forsterket multisystemisk behandling av rusproblemer hos ungdom intensiv kvalitetssikring og contingency management. Midtnorsk kompetansesenter (MNK-rus) nasjonal konferanse. 9. juni, 2004.

Scheistrøen, H. og Holth, P. (2004). MST med 'Contingency Management' - Forskningsprosjekt. Nasjonale konferanse for evidensbaserte metoder i arbeidet med atferdsvansker hos barn og unge arrangert av Atferdssenteret
Unirand, Oslo, 1.-2. november, 2004.

Harald Janson og Ane Nærde

Janson, H., & Nærde, A. (2004, november). *Hva vet vi om alvorlige atferdsproblemer? Forskningsbasert kunnskap på feltet*. Innbudt plenumsforelesning ved Nasjonal konferanse for evidensbaserte metoder i arbeidet med atferdsvansker hos barn og unge arrangert av Atferdssenteret Unirand, Oslo, 1.-2. november 2004.

Terje Ogden

Positive learning environment and behavior support in compulsory school - a pilot study. Symposium: Adolescence research - arenas for prevention, Examples and conditions. The 9th Biennial Conference for the European Association for Adolescence (EARA), Porto, Portugal 5.-7. mai 2004.

Studying implementation and implementing research: An international exchange. Society for Prevention Research, 12th Annual Meeting, Quebec Hilton, Canada. Crossing Borders: Linking prevention science, policy and practice. Seminar: Forging international research collaboration: Adaptation and testing of drug abuse prevention principles across cultures. National Institute of Drug Abuse (NIDA) 26. - 28. mai 2004.

"Multisystemisk behandling (MST) av ungdom med rusproblemer. Behandlingsmodeller og evalueringresultater" (plenum). "Forsterket multisystemisk behandling av rusproblemer hos ungdom - intensiv kvalitetssikring og 'contingency management'" (miniseminar). Nasjonal fagkonferanse, 9.-10. juni: "Yngre rusmisbrukere i og utenfor institusjon". Trondheim, Radisson SAS Royal Garden. 9. juni 2004.

Implementing and evaluating family-, school- and community based programs in Norway. Seminar: a) Protective factors. b) Selective prevention. City conference center, Stockholm, European conference of adolescence, alcohol and drugs. New findings - new directions. 17. - 19. juni 2004.

"Kvalitet i opplæringen; kan effektive skoler være inkluderende?" Nordiske lærerorganisasjoner, sommerkonferanse, Røros 29.juni - 3. juli. 1. juli 2004.

Quality in education - between effectiveness and inclusion. Stavanger. ESHA biannual conference. "Pipelines through Europe". Parallell session: "Education". 24. september 2004.

Skolan som ressurser i arbetet med att fremje elevernas inlärning, utveckling och sociala kompetens. Folhalsostämman, Stockholm 13. oktober 2004.

Mari-Anne Sørli

"Elever som utfordrer lærerrollen". Stavanger

"Hvordan forebygge og takle atferdsproblemer i videregående skole på mer effektive måter?". Holtet videregående skole. Oslo

"Alternative skoletiltak. Kvaliteter og effekter. Dilemmaer og utfordringer".

Årlig seminar for Forum for alternative skoler, Odda

"PALS – a school wide program for positive behavior support and interaction in school. Implementation and evaluation". EARA, Porto, Portugal

"PALS – et skoleomfattende tiltaksprogram for forebygging av atferdsproblemer i skolen. Pilotstudien 2002-2005." Seminar om forebygging og mestring av problematferd i skolen. Radisson SAS, Gardermoen. Utdanningsdirektoratet

"Atferdsproblemer. Hvilke tiltak virker?". Konferanse om atferdsvansker. Arr. Fylkesmannen i Hordaland, Utdanningsavdelinga. Radisson SAS Hotell Norge, Bergen

"PALS-programmet. Pilotstudien 2002-2005. Evalueringsresultater". Nasjonal konferanse for evidensbaserte metoder i arbeidet med atferdsvansker hos barn og unge arrangert av Atferdssenteret Unirand, Oslo, 1.-2. november 2004.

Undervisning

Per Holth

Forelesninger om Kategorifeil i psykologi, 'Self-efficacy', Verbal atferd og Målformuleringer i rusforebyggende arbeid ved Mastergraden i Læring og komplekse systemer, Høgskolen i Akershus.

Forelesninger om Rusforebygging, Rusbehandling og Tidlig og intensiv atferdsbehandling for barn med autisme ved Videreutdanning i målrettet miljøarbeid, Høgskolen i Nordtrøndelag.

Harald Janson

Forelesninger og seminarledning i utviklingspsykologi, 3. semesteret, embetsstudiet i psykologi, og bachelorstudiet ved Universitetet i Oslo, Psykologisk institutt

Forelesninger på 5. semestret, embetsstudiet i psykologi, Generell metodikk, Universitetet i Oslo, Psykologisk institutt

Videreutdanningskurs i Ages and Stages Questionnaires rettet mot personell innenfor psykiatri, helsevesen og PP-tjeneste arrangert av Regionsenter for barne- og ungdomspsykiatri, Oslo (m.fl.)

Kurs/seminar om bruk av PC-basert psykologisk testsystem for arbeidspsykologi. Arbetspsykologiska Utvecklingsinstitutet, Stockholm

Mari-Anne Sørli

"Atferdsproblemer blant barn og unge. Hva virker?" Høgskolen i Oslo.

Veiledning

Per Holth

Jon Løkke dr.gradsavhandling ved ISP, UiO.

Jørn Isaksen mastergradsoppgave i helsefag, HiO.

Mari-Anne Sørli

Kirkens Bymisjon (Stavanger)

Harald Janson

Anne Kjeldsen, dr. gradsavhandling UiO

Terje Ogden

Elisabeth Larsen, Høgskolen i Oslo, dr. gradsavhandling

Bent Storaa, BUP Regionsenter Sør og Øst, dr. gradsavhandling,
Psykologisk Institutt.

Faglige verv

Harald Janson: Leder av den vitenskapelige komiten for VIIth Congress of the European Rorschach Association for the Comprehensive System (ERA/AER), Stockholm, 26.-29. august 2004

Mari-Anne Sørli: Atferdssenterets representant i Utdanningsdirektoratets Nettverksgruppe, en rådgivende gruppe med medlemmer fra de mest sentrale pedagogiske fag- og forskningsmiljøer i Norge.

Annen forskningsformidling & presseoppslag

Mari-Anne Sørli: Resultatpresentasjon fra evalueringen av PALS-programmet

01.04: Utdanningsdirektoratet, Nettverksgruppe (PALS)

Mari-Anne Sørli: Intervju NRK Dagsrevyen 19.11.

Årsmelding for MST

MST startet opp høsten 1999 med opplæring av terapeuter og veiledere forankret i fylkeskommunalt barnevern. Etter omorganiseringen av barnevernet er det nå 25 MST team i de 5 statlige regionene. Hvert MST team består av tre til fire terapeuter og en leder-/veileder.

Implementeringsteamet for MST på Atferdssenteret består av nasjonal fagsjef og 4 nasjonale konsulenter, 1 administrasjonskoordinator, samt 1 konsulent knyttet til utvikling av MSTs rapporteringssystemer. For å kunne videreføre implementeringen av MST må organisasjonen styrkes. Framdriften i MST, dvs. antall team som kan utdannes og driftes, vil være avhengig av at det utdannes tilstrekkelig antall konsulenter til å ivareta de krav metoden stiller til opplæring, vedlikehold og kvalitetssikring. Vi anser det nødvendig å utdanne 6 konsulenter på region nivå, dvs. eksterne til Atferdssenteret, for å kunne videreføre virksomheten med drift av eksisterende MST team, etablering av nye team, deltagelse i forskningsprosjekter, samt fag- og metodeutvikling.

Opplæring av de to første eksterne regionale konsulentene startet opp i april 2004.

I 2004 har implementeringsteamet for MST fortsatt arbeidet med forforskningen av MST arbeidet, dvs. konsultasjon på norsk, oversettelse av materiell og materiellutvikling på norsk, opplæring av veiledere og terapeuter og all vedlikeholdsundervisning (boostere) på norsk. I tillegg startet CM prosjektet opp i september med utvelgelse av 6 team. Organisasjonsmanualen ble ferdigstilt til trykking i desember. Det har vært et omfattende og tidkrevende arbeid å bearbeide manualen til norske forhold. I den forbindelse har det også vært avholdt flere møter med regionsdirektørene, og vi har arbeidet med planlegging av stedsevalueringer som vil bli avholdt i de 5 regionene i løpet av 2005.

Drift av MST

De nasjonale konsulentene (4) og to regionale eksterne konsulenter, en i Vestfold og en i Rogaland, leder i dag alt klinisk arbeid med de 25 MST teamene (ca. 130 ansatte) i Norge. Konsulentene er ansvarlig for teoretisk og metodisk opplæring av alle som er involvert i MST arbeidet.

For 2004 innebærer dette:

Ukentlig telefonkonsultasjon til 25 team (52 uker)

Individuell opplæring/oppfølging av veiledere

Grunnopplæring av MST personale

4 vedlikeholdsseminarer (2-dagers seminarer) til terapeuter og veiledere

Kvalitetssikringsoppgaver som:

Innhenting av månedsrapporteringer

Utarbeiding av PEV- Programevaluering for teamene 2 ganger i året

Konsultasjon på organisasjonsnivå til de systemer som har ansvaret for MST teamene i Norge.

I 2004 har implementeringsteamet for MST ved Atferdssenteret hatt en kraftig underkapasitet i forhold til oppfølging av de oppgaver vi har. En av våre konsulenter sluttet i februar. To eksterne, regionale konsulenter ble

ansatt og begynte sin opplæring i april. 1. oktober ansatte vi en administrasjonskoordinator for å ivareta administrasjonsoppgaver knyttet til drift og utvikling av MST, herunder materiellutvikling, administrasjon av opplæringsaktiviteter og koordinering av administrasjon knyttet til de regionale, eksterne konsulentene.

En konsulent fungerer som leders stedfortreder, og har gått ut av team konsultasjon for å bistå leder med organisasjons- og administrativt arbeid. En konsulent har ansvar for CM, og en konsulent har ansvar for opplæringen av de eksterne konsulentene.

Det har heller ikke i 2004 vært mulig å utvide antall team der dette har vært ønskelig. Kun Akershus opprettet et nytt team høsten 2004, slik at de igjen har to team.

Opplæring og rekruttering av nye konsulenter.

Vi har prioritert arbeidet med opplæring av konsulenter utenfor senteret. Disse har konsultasjon til MST team og kvalitetssikringsarbeidet i MST som sine arbeidsoppgaver. Siden MST Services har hatt ansvar for all slik opplæring er det mye arbeid knyttet til å overta denne opplæringen og gjøre den på norsk. Stillingene ble utlyst blant MST veiledere. Til tross for at det er behov for flere, begrenser vår opplæringskapasitet seg til å lære opp og kvalitetssikre 2 av gangen. Nye vil bli opplært i 2004.

Utvikling av materiell:

Ferdigstilling av MST Organisasjonsmanual på norsk

Materiellutvikling til opplæring av eksterne konsulenter.

Materiellutvikling/oversettelse til de ulike opplæringsmodulene i MST opplæringsuke.

Materiellutvikling til vedlikeholdsseminarer.

Videreutvikling av materiell for månedsrapporteringer og en norsk programevaluering med statistikk basert på månedsrapporteringene.

Andre utviklingsoppgaver

Utvikling av kompetansegivende tiltak for MST terapeuter i samarbeid med høyskolen i Akershus innenfor et mastergradsprogram: Opplæring i komplekse systemer.

Utadrettet virksomhet: foredrag, undervisning og skriving

Vi har avholdt 3 opplæringsuker i MST (januar, mai og september) for nye terapeuter og veiledere, samt samarbeidspartnere i regionenes administrasjon, regionale akuttinstitusjoner og fagteam.

Vi har holdt 4 vedlikeholdsseminar for alle teamene i Norge, og deltatt på Atferdskonferansen.

Vi har hatt undervisningsoppdrag på høyskoler i Norge og på universitetet i Oslo, for psykologistudenter, ansatte i PPT og R-BUPs videreutdanninger innen helsefag.

Vi har hatt et utstrakt samarbeid med MST i Danmark. Vi har også hatt mye samarbeid med ulike instanser som har startet opp MST team i Sverige.

I forbindelse med dette arbeidet har vi presentert MST og de norske erfaringene på konferanser i København, Finland, Lund, og Stockholm. På de norske opplæringsukene har det også deltatt svenske veiledere og

terapeuter, samt ledere fra organisasjoner som har ønsket å starte MST i Sverige. Videre har vi undervist om MST for 100 fagpersoner fra ulike arbeidssteder ved familierapiutdanningen ved universitet i Lund.

Vi har startet arbeidet med å skrive fagartikkel om MST til Tidsskrift for norsk psykologforening, og et kapittel om MST til en psykoterapibok til bruk for psykologi studenter og praktikere innen barne- og ungdomsterapi feltet.

Forskning

CM: Forberedelse og planlegging av oppstart av CM, et forskningsprosjekt som både omhandler en utvidet MST behandling for ungdom med rusproblemer (Contingency Management) og en ytterligere evaluering av behandlingsintegritet ("adherence"), med støtte fra NIDA, i samarbeid med Scott Henggeler og FSRC. CM prosjektet startet opp i september med utvelgelse av 6 team. 1 av MST konsulentene har sammen med forsker arbeidet med oversettelse og bearbeiding av materialet til norsk. Leder for MST pluss to av senterets konsulenter har fått CM opplæring i USA.

Institusjonsprosjektet: Leder for MST sitter i en referansegruppe for implementering av Tore Andreassens institusjonsprosjekt. I forbindelse med opplæring av personalet i de 5 institusjonene i dette prosjektet, har leder og en av MST konsulentene et samarbeid med Tore Andreassen for å utarbeide og tilrettelegge den del av denne opplæring som inneholder opplæring i MST.

Forskningskonferanse: Implementeringsteamet for MST ved Atferdssenteret pluss de to eksterne konsulentene deltok på forskningskonferansen: "Preventing Violence and related health-risking social behaviors in Adolescents" ved Institutes of Mental Health i Washington DC oktober 2004. Dette var en State of the Science, konsensuskonferanse hvor MST og Functional family Therapy var de eneste behandlingsprogrammene for kriminell ungdom som tilfredsstilte kravene til effektive evidensbaserte behandlingsprogram.

Samarbeid med USA

Vi har et løpende samarbeid med MST Services i Charleston, South Carolina, når det gjelder oppfølging og kvalitetssikring av senterets konsulenter og opplæring av senterets sist ansatte konsulent. Atferdssenteret har som første og eneste organisasjon utenfor MST Services nå en avtale om at opplæringen av eksterne regionale konsulenter skjer ved MST Atferdssenteret og i samarbeid med MST Services etter vårt ønske.

Vi har selv ansvaret for den kliniske kvalitetssikringen av MST i Norge, mens MST Services har et overordnet kvalitetssikringsansvar i forhold til resultatdata.

Vårt samarbeid for øvrig med MST Services er som for andre store MST organisasjoner, hovedsakelig i USA, definert som en "Network Partner". Vi deltok også i 2004 på en "Network Partnership Conference" i Charleston. Dette er en obligatorisk årlig internasjonal konferanse for

implementeringsledere og konsulenter i MST, hvor fokus er på implementeringsspørsmål samt de seneste forskningsresultater og nye projekter innen MST.

Årsmelding for PMTO

Implementeringen og spredningen av Parent Management Training – Oregon modellen (PMTO) har som hovedmål å utvikle en kjede av forebyggende tiltak og behandlingsintervensjoner slik at atferdsproblemer kan forebygges, reduseres og stoppes på et tidligst mulig tidspunkt i barnets utviklingsforløp. For å oppnå en slik målsetting har det vært vesentlig å utvikle PMTO kompetanse tilgjengelig for tjenestene i kommunene som tidlig kommer i kontakt med familier som har barn med atferdsproblemer. Strategien i dette arbeidet har først vært å utdanne et stort antall PMTO terapeuter i spesialisttjenestene. Pr. i dag er det utdannet 120 PMTO terapeuter i Norge fra spesialisttjenestene, hvorav foreløpig 30 av disse er aktivt involvert i undervisning og veiledning i nært samarbeid med det nasjonale implementeringsteamet (NIT) ved Atferdssenteret. I løpet av 2004 deltok 26 utvalgte kommuner og bydeler i regi av Atferdssenterets i det kommunale opplæringsprogrammet rettet mot 66 nye utdanningskandidater i PMTO. Når disse kandidatene er ferdig utdannet i begynnelsen av 2006, er intensjonen at disse terapeutene skal utgjøre hver sin kjernegruppe for det videre implementeringsarbeidet i den kommunen eller bydelen de arbeider innenfor.

Den opprinnelige planen om å starte videreføringen av PMTO i løpet av 2004 til kommunene, ble utsatt til 2006 fordi vi besluttet å prøve ut ulike avledede modeller av PMTO i en pilotstudie (prototypstudie). Samtidig fant vi det nødvendig å ha utdannende PMTO terapeuter på plass i kommunene før vi implementerte andre forebyggingsmodeller avledet av PMTO i de neste utvalgte kommunene.

Virksomheten i 2004 har vært preget av tilrettelegging og utprøving av PMTO's avledede forebyggingsmodeller parallelt med en omfattende materiellutvikling. Sentralt i dette arbeidet har vært å tilrettelegge, forberede og gjennomføre en pilotstudie i en utvalgt østlandskommune (Lørenskog). Videre er 26 kommuner/bydeler valgt ut for videreføring av erfaringer etter avsluttet pilotstudie. Parallelt med dette har det også vært arbeidet med utviklingen av en organisasjonsstruktur som kan danne grunnlag for å videreføre en nasjonal spredning i kommunene.

Alt utviklings- og implementeringsarbeid i det nasjonale implementeringsteamet rettet mot barn skjer i nært samarbeid med forskergruppen ved Atferdssenteret. I den forbindelse vises til egen årsrapport fra forskningsgruppen.

Det nasjonale implementeringsteamet for PMTO består av;

De sentralt plasserte;

Elisabeth Askeland, nasjonal leder

Alle er PMTO konsulenter:

Anett Apeland, stedfortreder for leder

Anne Arnesen, ansvarlig for PALS prosjektet

Terje Christiansen, ansvarlig for Lørenskogprosjektet

Mona Duckert, ansvarlig for Fosterhjemsbehandlingsprosjektet

Kjell Jensen, engasjert 1 år i halv stilling i arbeidet med PALS (fra august 2004 til juni 2005)

De regionalt plasserte;

Alle er regionskoordinatorer:

Ragnhild Pettersen, region Øst

Lillian Aasebøe (vikar for Monica Flock) region Øst

Egil Launes, region Sør

Roar Solholm, region Vest

Edgar Jørgensen, region Midt

Elin Thue Berg, Region Nord

I 2004 har følgende aktiviteter og oppgaver vært sentrale for det nasjonale implementeringsteamet;

Kommuneimplementering

Rekruttering av kommuner for neste trinn (år 2006) i implementeringen startet primo 2004. En rekke kommuner i alle fem regioner ble besøkt etter at Atferdssenteret ved regionskoordinator hadde gjort direkte henvendelser angående motivasjon og interesse for en fremtidig implementering i den utpekte kommune. Den opprinnelige utvelgelsen ble primært foretatt ut fra en vurdering av hvor nært geografisk de ferdig sertifiserte PMTO-terapeutene befant seg i forhold til de aktuelle kommunene. Dette arbeidet resulterte i en rekruttering av til sammen 26 kommuner og bydeler som selv ønsket og forpliktet seg til å inngå i en videre implementeringsplan av avledede modeller av PMTO i løpet av 2006. Hver kommune fikk 2-3 utdanningsplasser i vår tredje runde av opplæringsprogrammet for PMTO-terapeuter (G3) som startet medio 2004.

Lørenskogspiloten "Lokalt samarbeid om barns utvikling og tilpasning". Arbeidet har bestått i å planlegge, tilrettelegge og forberede en utprøving av en kombinasjon av opplæring i PMTO og tre ulike intervensjonsmodeller avledet av PMTO. Modellene er ment å være et lavterskel tilbud for familier med barn som står i fare for eller viser tegn til utvikling av atferdsproblemer. Det er utformet 1) et informasjonsprogram for ledere og ansatte i de aktuelle tjenestene, 2) en rådgivningsintervensjon rettet mot foreldre som skal utøves av ansatte i den kommunale helsetjeneste og barneverntjeneste, 3) en konsulentintervensjon rettet mot lærere og barnehagepersonell som jobber direkte med barna og en 4) ferdighetstreningsintervensjon rettet direkte mot barna som skal utøves av ansatte i barnehage, skole og SFO. I tillegg til å basere seg på PMTO prinsipper, er konsulentmodellen i stor grad basert på komponenter fra den skoleomfattende modellen PALS (se senere). Sammen med behandlingstilbudet PMTO til foreldre, skal disse fem intervensjoner utgjøre en kjede av forebyggende og behandlende intervensjoner for familier og barn som har begynnende eller allerede utviklede atferdsproblemer i ulik grad.

Forskningsenheten gjennomfører en studie der modellene er gjenstand for effektvurdering og prøves ut i tre av syv skolekretser. De øvrige fire skolekretsene inngår i pilotprosjektet som et kontrollområde. Til sammen har 31 ansatte gjennomført opplæringen i de tre

forebyggingsintervensjonene og er nå godt i gang med å yte bistand til familier i de tre skolekretsene som er med i intervensjonsområdet.

Det er også gitt generell opplæring i forståelse av hvordan atferdsproblemer utvikles og hva som kan avhjelpe over to dager til alle ansatte og ledere i berørte tjenesteområdene i hele kommunen. Til sammen 150 personer har deltatt på disse samlingene.

Alle intervensjonsmodellene dokumenteres gjennom et opplærings- og veiledningsprogram, samt at det til hver modell er utviklet en prinsippstyrt håndbok inklusiv brukermateriell.

Behandlingsfosterhjem

Atferdssenterets arbeid med behandlingsfosterhjemspiloten i Vestfold har i 2004 bestått i å gi regelmessig veiledning og oppfølging til ansatte i Bufetat, region sør og direkte arbeid i de involverte fosterhjem og biologiske hjem. Senhøstes 2004 startet arbeidet med å oppsummere og evaluere erfaringene fra prosjektet blant annet ved å intervjuer fosterforeldre og biologiske foreldre som har mottatt tilbudet. Endelig dokumentasjon med tentative effektresultater og prosessorienterte evalueringer, vil foreligge medio 2005.

Skolepilot; Positiv atferd, støttende læringsmiljø og samhandling i skolen (PALS)

Prosjektet er nå i avslutningen av sitt tredje år. Fire skoler har vært gjennom en aktiv innføring av den skoleomfattende intervensjonen samtidig som alle skolene nå har gjennomført de intervensjonene som er rettet direkte mot de vanskeligste barna i klasserommet parallelt med at foreldre har fått PMTO. Dette gjelder overfor de barna som har utvist atferdsproblemer av alvorlig art. Erfaringene så langt tyder på at det skjer en markant nedgang i omfanget av atferdsproblemer på alle skolene og at barn med fremmedkulturell bakgrunn har spesielt stor nytte av denne intervensjonen.

I tillegg er to av de fire skolene som opprinnelig fungerte som kontrollskoler i forskningsprosjektet, nå i gang med å innføre modellen. Parallelt med denne opplæringen gjennomgår to personer opplæring som PALS veiledere. Denne opplæringen dokumenteres gjennom utarbeidelsen av et opplæringsprogram og en manual som så skal gi grunnlag for eventuell senere opplæring av personer som kan tilby PALS modellen i fremtiden.

Det er og igangsatt veiledning for å sikre metodeintegritet og følge opp tilretteleggingen for intervensjonene for de mest utsatte elevene. Et omfattende arbeid er i gang for å revidere og videre utvikle undervisningsmaterialet og håndbøkene knyttet til PALS programmet.

Opplæring, veiledning og sertifisering

I opplæring av PMTO terapeuter (G3) er det i tillegg til deltakere fra de nevnte 26 kommuner og bydeler også deltakere fra spesialisttjenestene (6 personer). Videre er det fire deltakere fra Danmark, som Atferdssenteret nå bistår i implementeringsarbeidet med PMTO. Veiledningssystemet (omtalt som vedlikeholdsveiledning) i PMTO som skal sikre

metodeintegritet, er særskilt viktig for de to PMTO- studiene som forskningsavdelingen er ansvarlig for. Veiledningssystemet drives i hovedsak av regionskoordinatorene og utvalgte PMTO terapeuter. Veiledningen foregår over 8 samlinger i året i grupper på inntil 8 deltakere. Atferdssenteret er ansvarlig for faglig oppdatering og samlinger to ganger i året for de som forestår vedlikeholdsveiledningen. Atferdssenteret har og veiledning på egne PMTO saker (se klinisk virksomhet ved senteret). En del av denne veiledningen skjer i samarbeid med Oregon Social Learning Centre (OSLC).

Kurs for fosterforeldre

Barnevernets utviklingscenter på Vestlandet i samarbeid med Atferdssenteret gjennomførte i 2003 et kurs og veiledningsprogram basert på PMTO prinsipper for fosterforeldre i Sogn og Fjordane. I 2004 ble en revidering og tilrettelegging av dette kurs og veiledningsprogrammet klargjort for introduksjon til alle regioner i det statlige barne- ungdoms og familievernet. Barnevernets utviklingscenter på Vestlandet er i samarbeid med Atferdssenteret ansvarlig for forskningen knyttet til programmet.

Materiell

Håndboken for PMTO terapeuter i 2004 er gitt ut i sitt 4de opplag. Den er omskrevet og betydelig utvidet. For å heve kvaliteten ytterligere, er materialet i håndboken som er beregnet for foreldre og barn, blitt profesjonelt illustrert.

I forbindelse med Lørenskogspiloten er det utviklet opplæringsprogram og manualer knyttet til de ulike intervensjonene. Erfaringene fra piloten vil danne grunnlag for revidering av manualene som så vil bli benyttet i den videre kommuneimplementeringen fra 2006.

Kartleggingsverktøy for vurdering av risiko, EARL 20 for gutter og jenter er oversatt fra engelsk til norsk. Det er utviklet en intervjuguide til manualene som skal følge disse. Kartleggingsverktøyet prøves ut i Lørenskogspiloten.

Det skjer kontinuerlig en revisjon av det materiell som utvikles til de ulike intervensjonsmodellene.

FIMP Fidelity of Implementation Rating System

FIMP er laget for å vurdere terapeutens kompetanse og metodeintegritet til PMTO. NIT gruppen har gjennomgått en intens opplæring og er etter en reliabilitetstest godkjent til å vurdere behandlingsintegritet blant PMTO - terapeuter. Løpende samarbeid med OSLC sikrer at reliabilitet opprettholdes. Arbeidet er vesentlig for opprettholdelse av metodeintegritet, kvalitetssikring og i sertifiseringsarbeidet av terapeuter.

Samarbeid

PMTO og NIT gruppens vesentligste samarbeidspartner er Oregon Social Learning Center (OSLC). Kontinuerlig faglig samarbeid skjer på et

kollegialt grunnlag. I PALS modellen er også Universitetet i Eugene, en viktig samarbeidspartner.

Naturlige samarbeidspartnere har siden 1999 vært BFD, Sosial og helsedirektoratet og Utdanningsdirektoratet. Dette samarbeidet videreføres nå gjennom Atferdssenterets styre. I 2004 har det nyetablerte regionale statlige barne- ungdoms og familievern blitt en viktig samarbeidspartner. Sammen med regionskoordinatorerne har leder for PMTO besøkt alle regioner for å tilrettelegge for et mest mulig konstruktivt samarbeid. Mange PMTO terapeuter er ansatt i det statlige barne- og familievernet og det er vesentlig at denne ressursen kan utnyttes på best mulig måte. Tilrettelegging av et godt samarbeid vil være viktig når implementeringen i kommunene starter opp. Vi har ikke maktet å etablere det samme samarbeidet med andre instanser innenfor helseregionene. En vesentlig utfordring fremover er å utvikle det regionale samarbeidet rundt implementeringen av PMTO i kommunene.

Programmet basert på Carolyn Webster Stratton's "De utrolige årene" som er basert i Tromsø og Trondheim har siden oppstart i 1999 hatt jevnlig kontakt med Atferdssenteret. Dette samarbeidet er nå styrket gjennom en felles strategiplan for implementering som er oversendt departementene. Gjennom de årlige erfaringskonferanser der både PMTO, MST og "De utrolige årene" terapeuter samles, er det også en kontakt og samarbeid på terapeutplan. Et videre samarbeid om implementering av intervensjoner i kommunene er nå under tilrettelegging.

Kontakt og nettverkbygging med Child Development Institute (tidligere EarlsCourt Family Center) har fortsatt i 2004. To PMTO terapeuter har hospitert ved CDI for å lære gruppe intervensjoner for barn. I tillegg har Atferdssenteret tatt i bruk kartleggingsverktøyet EARL som er utviklet ved CDI, samt at senteret har lisens for bruk av CDI's programmer i Norge.

Ekstern informasjon og undervisning, sensorvirksomhet

NIT gruppens medlemmer gir undervisning på høyskoler og universitet, blant annet for psykologistudenter i Oslo og Bergen og ved Institutt for spesialpedagogikk i Oslo. Det er også gitt en rekke presentasjoner om PMTO og tilknyttede pilotprosjekter for ulike instanser og tjenestenivåer og på fagkonferanser samt presentasjoner i Danmark.

Vi har deltatt med skriftlig innlegg i ekspertgruppe rundt forebygging av rus blant barn og ungdom, arbeidsgruppe nedsatt av SHdir

Leder for PMTO ved Atferdssenteret deltar i referansegruppen for institusjonsprosjektet.

Kompetanseheving, studiebesøk og seminarer

PALS skoleprosjekt hadde i mars besøk fra Island og Hafnarfjordur kommune som også har et samarbeid med OSLC og Universitetet i Eugene. Denne kommunen ble også besøkt av NIT gruppen (3 personer) og representant for Lørenskog kommune i september. NIT gruppen besøkte i oktober Carolyn Webster Stratton for diskusjon og samarbeid om gruppeintervensjoner. Samtidig ble programmet "Fast Track" besøkt.

Dette er et program hvor tiltakene skjer ut i fra skolen; "Familie og skole - sammen".

Skriftlige arbeider og artikler

Roar Solholm, Elisabeth Askeland, Terje Christiansen og Mona Duckert har fått antatt en artikkel i Norsk Psykolog forenings tidsskrift, "PMTO, Teori, behandling og implementering i Norge".

Anett Apeland har fått antatt en artikkel i Norsk Psykolog forenings tidsskrift; "PMTO – allianse og samarbeid"

Terje Christiansen presenterte PMTO i boka "300 aktuelle spørsmål og svar om rusforebyggende arbeid" gitt ut av forebygging.no. Han har og fått antatt et kapittel om PMTO i en bok om nye metoder i barnevernet.

Planer videre

Den viktigste utfordringen i 2005 vil være å tilrettelegge for implementeringen av de PMTO avledete intervensjonene i de 26 kommunene og bydelene som nå deltar i G3's

PMTO terapeut opplæringen. Parallelt med en slik implementering skal også neste fase, altså rekruttering av flere kommuner planlegges.

Gjennomføring av dette vil kreve en styrking av driftsressurser. Denne styrkingen bør etter Atferdssenterets oppfatning skje i regionene. Det er viktig at regionene selv får en struktur knyttet til etablerte instanser som kan ivareta spredning og implementering av PMTO modeller i fremtiden.